

**Skal fejhed og inkompetence i Forsvarsministeriet ødelægge
Danmarks tidligere pionerindsats mod tortur og underminere retsstatsprincipper?
Skal vi som danskere virkelig finde os i det?**

Af:

Christen Sørensen

Fhv. overvismand og formand for Støtteforeningen for Irakiske Torturofre

Som formand for Støtteforeningen for Irakiske Torturofre overværede jeg dels det forberedende retsmøde i Østre Landsret 9. nov. 2015, hvor det skulle afgøres, hvordan den erstatningssag, som 23 irakiske torturofre havde anlagt mod den danske stat, skulle afvikles, og dels afviklingen af dele af selve retssagen i juni måned 2016. Med Irak-Afghanistan kommissionens nedlæggelse er denne erstatningssag givetvis sidste mulighed for at få afdækket, om Danmark har et medansvar for tortur under vor deltagelse i Irak-krigen. Hvordan sagen afgøres vil endvidere blive en afgørende test på, hvordan retsstatsprincipper i Danmark håndhæves.

Forsvarsministeriets og dermed statens forsøg på ansvarsflygtigelse

Indledningsvist skal bemærkes, at Forsvarsministeriet vedvarende har forsøgt at undgå, at denne sag blev realitetsbehandlet ved en dansk domstol. Såvel økonomiske og juridiske stopklodser er blevet forsøgt opstillet. Forsvarsministeriet har heller ikke holdt sig tilbage fra ligefrem at bruge løgnagtige påstande.

Forsvarsministeriet krævede således, at de irakiske torturofre skulle stille stikkerhed for modpartens advokatomkostninger, dvs. for Kammeradvokatens omkostninger. Østre Landsret tilsluttede sig dette i en række kendelser i 2012-13 og pålagde hver torturoffer en sikkerhedsstillelse på 40.000 kr. Og hvis disse kendelser ikke var blevet omstødt, var erstatningssagerne givetvis stoppet af alene økonomiske årsager, idet beløb af denne størrelsesorden ikke kunne tilvejebringes af torturofrene, som var almindelige irakere. Mange af disse torturofre har i øvrigt efterfølgende mistet enhver arbejdsevne som følge af den behandling og tortur, som de var udsat for, da de blev overgivet fra dansk militær til Basra shia-militsen i forbindelse med Green Desert operationen 25. nov. 2004. Flere lider af PTSD (Posttraumatic Stress Disorder).

Østre Landsrets kendelse blev imidlertid indbragt for Højesteret, idet torturofrenes advokat, Christian Harlang, dog først måtte ansøge Procesbevillingsnævnets om kæretiladelse. Højesteret fastslog i sin kendelse af 17. september 2013: "Sagernes helt særlige karakter og omstændigheder – den danske stats mulige ansvar for militær magtudøvelse i udlandet og de angiveligt ressourcetsvage ofre for tortur i udlandet sammenholdt med statens begrænsede interesse i sikkerhedsstillelsen for sagsomkostninger - indebærer efter Højesterets opfattelse, at det vil være urimeligt at imødekomme Forsvarsministeriets anmodning om sikkerhedsstillelse." Højesterets afgørelse kan vel kun opfattes som en klar ørefigen til Forsvarsministeriet og Kammeradvokatens procesførelse.

Kendetegnende for Forsvarsministeriets ageren i denne sammenhæng er endvidere, at direkte løgnagtige påstande har været benyttet. Forsvarsministeriet har således benægtet, at fangeoverdragelsen 25. nov. 2004 under Green Desert operationen blev filmet. Kun ved en modig indsats fra den tidligere næstkommanderende i den bataljon, der var involveret i Green Desert operationen, oberstløjtnant Anders Kærgaard, er det via en videooptagelse fra fangeoverdragelsen kommet frem, at Forsvarsministeriet tyede til løgnagtigheder. Denne videooptagelse viste i øvrigt, at der var endnu et kamera involveret. Men

**Skal fejhed og inkompetence i Forsvarsministeriet ødelægge
Danmarks tidligere pionerindsats mod tortur og underminere retsstatsprincipper?
Skal vi som danskere virkelig finde os i det?**

Af:

Christen Sørensen

Fhv. overvismænd og formand for Støtteforeningen for Irakiske Torturofre

Som formand for Støtteforeningen for Irakiske Torturofre overværede jeg dels det forberedende retsmøde i Østre Landsret 9. nov. 2015, hvor det skulle afgøres, hvordan den erstatningssag, som 23 irakiske torturofre havde anlagt mod den danske stat, skulle afvikles, og dels afviklingen af dele af selve retssagen i juni måned 2016. Med Irak-Afghanistan kommissionens nedlæggelse er denne erstatningssag givetvis sidste mulighed for at få afdækket, om Danmark har et medansvar for tortur under vor deltagelse i Irak-krigen. Hvordan sagen afgøres vil endvidere blive en afgørende test på, hvordan retsstatsprincipper i Danmark håndhæves.

Forsvarsministeriets og dermed statens forsøg på ansvarsforflygtigelse

Indledningsvist skal bemærkes, at Forsvarsministeriet vedvarende har forsøgt at undgå, at denne sag blev realitetsbehandlet ved en dansk domstol. Såvel økonomiske og juridiske stopklodser er blevet forsøgt opstillet. Forsvarsministeriet har heller ikke holdt sig tilbage fra ligefrem at bruge løgnagtige påstande.

Forsvarsministeriet krævede således, at de irakiske torturofre skulle stille stikkerhed for modpartens advokatomkostninger, dvs. for Kammeradvokatens omkostninger. Østre Landsret tilsluttede sig dette i en række kendelser i 2012-13 og pålagde hver torturoffer en sikkerhedsstillelse på 40.000 kr. Og hvis disse kendelser ikke var blevet omstødt, var erstatningssagerne givetvis stoppet af alene økonomiske årsager, idet beløb af denne størrelsesorden ikke kunne tilvejebringes af torturofrene, som var almindelige irakere. Mange af disse torturofre har i øvrigt efterfølgende mistet enhver arbejdsevne som følge af den behandling og tortur, som de var udsat for, da de blev overgivet fra dansk militær til Basra shia-militsen i forbindelse med Green Desert operationen 25. nov. 2004. Flere lider af PTSD (Posttraumatic Stress Disorder).

Østre Landsrets kendelse blev imidlertid indbragt for Højesteret, idet torturofrenes advokat, Christian Harlang, dog først måtte ansøge Procesbevillingsnævnets om kæretilfælde. Højesteret fastslog i sin kendelse af 17. september 2013: "Sagernes helt særlige karakter og omstændigheder – den danske stats mulige ansvar for militær magtudøvelse i udlandet og de angiveligt ressourcetsvage ofre for tortur i udlandet sammenholdt med statens begrænsede interesse i sikkerhedsstillelsen for sagsomkostninger - indebærer efter Højesterets opfattelse, at det vil være urimeligt at imødekomme Forsvarsministeriets anmodning om sikkerhedsstillelse." Højesterets afgørelse kan vel kun opfattes som en klar ørefigen til Forsvarsministeriet og Kammeradvokatens procesførelse.

Kendetegnende for Forsvarsministeriets ageren i denne sammenhæng er endvidere, at direkte løgnagtige påstande har været benyttet. Forsvarsministeriet har således benægtet, at fangeoverdragelsen 25. nov. 2004 under Green Desert operationen blev filmet. Kun ved en modig indsats fra den tidligere næstkommanderende i den bataljon, der var involveret i Green Desert operationen, oberstløjtnant Anders Kærgaard, er det via en videooptagelse fra fangeoverdragelsen kommet frem, at Forsvarsministeriet tyede til løgnagtigheder. Denne videooptagelse viste i øvrigt, at der var endnu et kamera involveret. Men

indholdet af optagelser fra dette kamera er endnu ukendt for offentligheden. Eksistensen af optagelser fra dette kamera undlod Forsvarsministeriet også i første omgang at gøre opmærksom på!

Den næste økonomiske forhindring, der skulle overvindes, var at opnå ret til fri proces, idet de irakiske torturofre naturligvis heller ikke kunne afholde de omkostninger, der er forbundet med en omfattende retssag i Danmark, som det i givet fald ville blive, jf. nærmere herom i det følgende. Efter 5 gange at have givet afslag (3 gange ved Civilstyrelsen og 2 gange ved Procesbevillingsnævnet) bevilligede Procesbevillingsnævnet 17. september 2015 fri proces.

Men Forsvarsministeriets/statens forsøg på med ufine og uantagelige midler at hindre erstatningsretssagen har heldigvis ikke sat en stopper for, at der - dog først langt om længe efter Forsvarsministeriets/statens forsøg på underminering af Danmark som et retssamfund – gennemføres en retssag om erstatning for tortur, idet det forberedende retsmøde som anført blev afholdt 9. nov. 2015.

Statens forsøg på at hindre, at dets evt. medansvar for tortur bliver forsøgt afklaret, har jeg i øvrigt selv oplevet. I tilknytning til, at torturofrenes advokat i relation til retssagen havde et møde med et af torturofrene, arrangerede Støtteforeningen for Irakiske Torturofre en høring om Danmarks evt. medansvar for tortur, hvor den pågældende havde indvilliget i at deltage på trods af de ar på sjælen, som han har efter mishandlingen. Når den pågældende – som er fra sunni mindretallet i Irak - overhovedet havde mulighed for at deltage, skyldtes det – selv om det må have krævet en betydelig overvindelse - ikke mindst, at han efterfølgende var flygtet til et andet land i Mellemøsten, så han ikke var i risiko for repressalier i det nu shia-styrede Irak. Selv om det egentlige formål med hans rejse til Danmark var et møde med hans advokat, blev hans visumansøgning alligevel i første omgang afvist af Udlændingestyrelsen. Denne absurde afgørelse blev dog efterfølgende omstødt af Udlændinge- Integrations- og Boligministeriet. Meddelelsen om omstødelsen blev dog trukket så tilpas længe ud, at hans deltagelse i høringen 2. okt. 2015 ikke blev mulig. Støtteforeningen besluttede i konsekvens heraf at afholde en supplerende høring, der fandt sted 5. nov. 2015. Det er meget svært at have respekt for en så uværdig og fej beslutning i en sag om tortur.

Erstatningssagen – hvad der er på spil

Det helt afgørende juridiske spørgsmål i denne sag er, som også Højesteret har lagt til grund, om Danmark har et medansvar for tortur. Dette spørgsmål har Forsvarsministeriet/staten forsøgt fejlet ind under gulvtæppet ved at påberåbe sig forældelse.

Efter nedlæggelsen af Irak-kommissionen, som Venstre-regeringen begrundede med, at vores krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan samt tilfangetagelse af civile var tilstrækkeligt oplyst, er tortur-retssagen indtil videre som anført givetvis den eneste mulighed for at få afklaret, om Danmark har et medansvar for tortur. Påstanden fra regeringen om, at vores krigsdeltagelse i Irak m.m. er tilstrækkeligt oplyst står i øvrigt i klar modstrid med, hvad f.eks. Institut for Menneskerettigheder gav udtryk for i rapporten "Væbnet Konflikt, status 2014-15". Her henvises der til, hvor vigtigt det er, at en række afgørende og uklare spørgsmål afklares af Irak-kommissionen. Og denne rapport blev vel at mærke skrevet, før Irak-kommissionen blev nedlagt. Og i henhold til et af kommissionens medlemmer, juraprofessor Jørgen Albæk Jensen, vil der dukke interessante ting op, hvis offentligheden altså kunne få adgang til kommissionens dokumenter, jf. DR's hjemmeside 18. dec. 2015.

Irak-krigen: Begik Højesteret Statskup?

Det vigtigste spørgsmål, som Irak-kommissionen kunne undersøge, var dog, om vor deltagelse i Irak-krigen var lovlig. Gennem en mere end 50-årig forståelse af Grundlovens § 19, stk. 2 i sammenhæng med vor tiltrædelse af FN-pagten var det en grundfæstet fortolkning, at Danmark – som mange andre lande i FN-pagten som f.eks. Norge, Sverige og Tyskland – kun kan anvende væbnet magt mod andre stater som forsvar mod angreb eller ved deltagelse i sanktioner i overensstemmelse med FN-pagten.

Denne mere end 50-årige og meget enstemmige fortolkning tilsidesatte Højesteret 17. marts 2010 i kendelsen i den sag om grundlovsbrud, som Grundlovskomiteen 2003 vedr. Irak-krigen havde anlagt. I denne kendelse afviste Højesteret ikke alene sagsøgernes søgsmålskompetence, men påstod også – selv om det var uopfordret – at den hidtil gældende lange og grundfæstede fortolkning af Grundlovens § 19, stk. 2 var forkert. Højesteret tilkendegav højest overraskende i kendelsen, at et Folketingsflertal kunne beslutte, at Danmark skulle kunne starte en krig mod en anden stat! Det overraskende skal dels ses i sammenhæng med, at Højesteret hermed i virkeligheden tiltog sig lovgivende kompetence, ligesom kendelsen også var i direkte modstrid med den øverste juridiske fortolkning i bl.a. Norge, Sverige og Tyskland!

Derfor kan det med rette spørges: begik Højesteret statskup med denne kendelse? Denne problemstilling er nærmere undersøgt af Bent Sørensen i publikationerne: Begik Højesteret Statskup? (2012) og Tavshedens Mur (2013).

I relation til tortursagen skal det erindres, at Danmark i hvert indtil relativt for nylig har været foregangsland i torturbekæmpelse - de to vigtigste og største civile organisationer til bekæmpelse af tortur, RCT (stiftet i 1981) og IRCT (stiftet i 1985) med over 150 medlemsorganisationer over hele verden har danske rødder med Inge Genefke som den helt centrale person – er det nærliggende at tro, at der er meget snavs, der ønskes fejlet ind under gulvtæppet med forældelsespåstanden. Derfor er det vigtigt, at erstatningssagen bliver ført, selv om det på ingen måde er en fulgyldig erstatning for kommissionens arbejde. Det må virkelig håbes, at en kommende regering vil genoplive Irak-kommissionen.

På det forberedende retsmøde kom spørgsmålet om Danmarks evt. medansvar for tortur i forbindelse med anholdelsen og udleveringen af de 23 sunnier også frem. Selv om der foreligger omfattende vidnesbyrd herom fra retsmedicinere (Jørgen Lange Thomsen og Peter Leth) og psykologer benægtter Forsvarsministeriet stadig at have et medansvar, som det også blev fremført under det forberedende retsmøde. Og uanset om det skulle blive lagt til grund, om der var tortur eller ej, ville Forsvarsministeriet, som Kammeradvokaten oplyste, procedere på forældelse. Kammeradvokaten fremførte endvidere, at han på Forsvarsministeriets vegne i denne sammenhæng ikke ville undlade at sætte alle økonomiske og juridiske kræfter ind på at afvise torturpåstanden. Derfor kunne der forudses en meget langstrakt og omfattende bevisførelse med indkaldelse af bl.a. de 23 irakiske torturofre.

I denne sammenhæng valgte dommeren fra Østre Landsret en meget usædvanlig fremgangsmåde for – i hvert fald i første omgang – at reducere domstolsbehandlingen til fire dage. Dommeren besluttede nemlig, at det *hypotetisk* skulle lægges til grund, at de 23 irakere havde været udsat for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf – altså at FN's torturkonvention hypotetisk var overtrådt. Med denne beslutning – og i tilknytning til, at Forsvarsministeriet, som Kammeradvokaten jo havde tilkendegivet, også i tilfælde af tortur ville nedlægge forældelsespåstand - bliver det helt afgørende spørgsmål i første omgang, om civile erstatningskrav, der bygger på tortur, forældes i Danmark, og subsidiært om forældelse i den konkrete sammenhæng må suspenderes.

Det er vigtigt at forstå, at såfremt forældelsespåstanden afvises, vil der i anden omgang skulle føres den af Forsvarsministeriet/Kammeradvokaten krævede omfattende sag om torturspørgsmålet, idet første omgang jo kun foregår under en hypotese om tortur.

Som anført er det meget usædvanligt, at en dommer beslutter, at en retssag skal ske med udgangspunkt i en hypotese. Dommerens beslutning hænger utvivlsomt sammen med, at det drastisk vil kunne reducere parternes og domstolens ressourceindsats. Men der er også andre og vigtigere konsekvenser. Hvis forældelsespåstanden følges, vil det ikke ved en domstol blive afgjort, om Danmark har medvirket til tortur – dette spørgsmål vil blive fejtet ind under gulvtæppet, hvilket i øvrigt skal ses i lyset af, at Irak-kommissionen som anført er blevet nedlagt. Hermed vil de personer, der i givet fald var ansvarlige herfor, gå fri ganske uden forsøg på opklaring.

I henhold til artikel 12 i FN's torturkonvention er en stat forpligtiget til *straks og med upartiske instanser* at undersøge, om der kan være udøvet tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, når der er rimelige indicier herfor. Og som det fremgår af Højesterets kendelse af 17. sep. 2013, foreligger sådanne indicier. Det eneste, efter Irak-kommissionens nedlæggelse, som staten selv har foretaget sig efterforskningsmæssigt, har været at sætte Forsvarets eget Auditørkorps på sagen. Dette korps er imidlertid underlagt forsvarsministeren, hvorfor det ikke opfylder torturkonventionens krav om anvendelse af en upartisk instans i sådanne undersøgelser. Det er derfor måske heller ikke overraskende, at Auditørkorpsset kom frem til, at sagen var forældet efter dansk ret, hvorefter yderligere undersøgelser blev opgivet, jf. notat af 28. feb. 2011 fra Auditørkorpsset. Men i henhold til FN's torturkonvention forældes tortur ikke, jf. nærmere nedenfor.

Da videoen med fangeoverdragelsen ved Anders Kærgaards foranledning imidlertid kom frem, blev Forsvarets Auditørkorps igen sat på sagen – denne gang dog med fokus på, at det var kommet frem, at fangeoverdragelsen ved Green Desert operationen var blevet filmet. Da Anders Kærgaard ikke kunne eller ville oplyse, hvordan han havde fået overdraget videoen eller af hvem eller til hvem, endte Auditørkorpsets undersøgelse endnu engang. Men Auditørkorpsets undersøgelse fik en grotesk udgav ved, at Anders Kærgaard af Østre Landsret blev idømt dagbøder, da han ikke kunne eller ville oplyse fra hvem videoen hidrørte fra eller til hvem videoen var videreformidlet!

Hvem er de ansvarlige – og hvorfor må dette ikke komme frem?

For mig i hvert fald er det uklart, hvem de ansvarlige for fangeoverdragelsen i realiteten var. Var det kun ledelsen af den danske bataljon, der først tilbageholdt og derefter besluttede at udlevere de 23 sunniirakere til den lokale shiamiliti i Basraområdet? Eller tog ledelsen af bataljonen forinden udleveringen kontakt til den militære ledelse i Danmark, altså Forsvarskommandoen, for at få instrukser eller lignende? For en udenforstående er det heller ikke muligt at vide, om Forsvarskommandoen søgte instruktion/vejledning fra den øverste politiske ledelse, dvs. måske ligefrem den daværende forsvarsminister, Søren Gade. Dette spørgsmål måtte Irak-kommissionen have behandlet.

Det fremgår eksplicit af FN's torturkonvention, i artikel 3, at ingen stat må overgive en person eller personer til en anden stat, hvor der er risiko for torturudøvelse. Og det var det helt oplagt i Irak, især når sunnier blev udleveret til shia-militser, der var berygtede for torturudøvelse.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg desværre tror, at Danmark via udleveringen af de 23 irakiske sunnier til den lokale shia-milits i Basra har et klart medansvar for tortur. Derfor er det – også i lyset af nedlæggelsen af Irak-kommissionen – ansvarsforflygtende og fejlt, at en opklaring heraf søges undgået ved at påkalde sig forældelse. Hvis vi deltager i krigshandlinger, må vi også være voksne nok til at kunne vedstå følger heraf. Og begås der fejl, må vi også have modet og viljen til at vedstå dette og tage de heraf følgende konsekvenser. I den sammenhæng vil jeg ikke lægge skjul på, at jeg har forståelse for, at danske tropper i felten i en meget tilspidset og akut situation kunne begå fejl, som det var at udlevere fanger til en militans med torturtilbøjeligheder. Dette gælder så meget desto mere, som Forsvaret ikke forinden udsendelsen til Irak havde udformet en militærmanual, der redegør for de regler – danske som internationale – der gælder i krige. Ved forsvarsaftalen for 2012-15 blev forsvaret direkte pålagt at udforme en sådan manual, der senest skulle foreligge i oktober 2015. Men manglen af denne manual friholder jo ikke Danmark for ansvar, og derfor heller ikke for det erstatningsansvar der følger af militær-indgriben.

Denne mangel på en manual er desværre blot endnu et tegn på, at Danmark ikke opfylder artikel 10 i FN's torturkonvention. I henhold til artikel 10 skal en stat sikre, at der gives information og uddannelse om forbuddet mod tortur til de civile grupper (bl.a. politi, dommere, læger og embedsmænd) og militære grupper, der kan blive involveret i forvaring, forhør og anden behandling af personer, der bliver udsat for arrest, tilbageholdelse eller fængsling.

Anvendelsen af forældelsespåstanden i erstatningssager er i øvrigt blevet kritiseret af FN's Komité for Tortur. Kritikken er en naturlig følge af, at tortur i henhold til FN's torturkonvention ikke forældes. Dette fremgår af konventionens artikel 14 og den uddybende fortolkning, som FN's Komité for Tortur afgav 19. nov. 2012 i General Comment No. 3 under pkt. 40. I tilknytning til komitéens eksamination af Danmark 16. og 17. nov. 2015 anbefalede komiteen da også med direkte henvisning til Irakinterventionen, at det eksplicit lovfæstes i Danmark, at det ikke kun er i straffesager, at tortur ikke forældes. Komiteen anbefaler i øvrigt atter, at FN's torturkonvention inkorporeres i dansk lovgivning og udbeder sig i tilknytning hertil en rapport herom senest 9. dec. i år.

Det er på mange måder absurd, at Danmark, som har været og fortsat hævder gerne at ville være foregangsland i indsatsen mod tortur, tillader, at Forsvarsministeriet forsøger at unddrage sig ansvaret for evt. medvirken til tortur ved at påberåbe sig forældelse i tortursager. Det er utroligt, at vore politikere tillader dette.

Selv i lande, hvor FN's torturkonvention som i Danmark ikke har været inkorporeret i landenes lovgivning, er forældelse af tortur blevet afvist af Den europæiske Menneskerettighedsdomstol i erstatningssager. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har således i 2014 i sagen Mocanu m.fl. v. Rumænien fastslået dette i et tilfælde, hvor overgrebene blev begået i 1990 og først blev indbragt i 2008 – altså i det konkrete tilfælde efter 18 år. Kammeradvokaten forsøgte under sagens behandling i juni i Østre Landsret ligefrem at vildlede dommerne om denne for Forsvarsministeriet/Staten så ubekvemme sag ved at betegne denne som en straffesag!

Konklusion

Vi ved endnu ikke, hvad Østre Landsret kommer frem til, da dommen først offentliggøres 22. august. Derfor skal perspektiver i denne sag afslutningsvis skitseres – her i tilknytning til Hamsun-sagen.

Det kan ikke ske i Danmark. Sådan tænkte nok de fleste dengang – og i hvert jeg – ved læsningen af Thorkild Hansens bog om Hamsun-sagen, der udkom i 1978. Rystende var Norges store søns, nobelpristageren Knut Hamsuns, betagelse af Hitler, selv efter Nazi-Tysklands besættelse af Norge i 1940. Endnu mere rystende var dog det sammenbrud for retsstaten, som de norske myndigheder iværksatte for at skjule omfanget og dybden af Hamsuns svig og landsforræderi. Dette skete ved at undvige en straffesag mod Hamsun, der ville have dokumenteret hans svig. Straffesagen blev undgået ved, at Hamsun blev erklæret dement og indespærret på Gamlehjemmet i Oslo. Her skrev Hamsun bogen *På gjengrodde stier*, der med al tydelighed dokumenterede, at Hamsun i hvert fald ikke var dement. Dette udstillede de norske myndigheders svigt og fejhed med retsstatens sammenbrud som følge.

Vi oplever måske nu et tilsvarende sammenbrud i Danmark. Irak-Afghanistan kommissionen er nedlagt. Forsvarsministeriet bruger kneb på kneb iblandet løgn med bistand af Kammeradvokaten til at undgå, at Danmarks mulige medvirken til tortur under Irak-operationer bliver undersøgt, som det fremgår af det foregående. Der synes næsten ikke at være grænser for, hvad myndigheder vil forsøge for at opnå, at negative konsekvenser af vor krigsdeltagelse bliver fejlet ind under gulvtæppet.

Det bliver som anført Østre Landsret, der i første omgang 22. august skal afgøre, om mørklægning og krumspring med tilhørende ansvarsforflygtigelse og underkuelse af retsstatsprincipper skal stoppes i Danmark. Undlader Østre Landsret dette, bliver det i næste omgang Højesterets tur og herefter i givet fald Den europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Men ikke nok hermed. I maj blev der yderligere anlagt tortursager ved Østre Landsret mod Forsvarsministeriet, hvor danske soldater ikke blot skulle have medvirket til tortur ved passivitet, men ligefrem selv have udført tortur. Dokumentationen herfor er efter min opfattelse desværre ret så overbevisende. Så nu burde det være nok. Fejhedsstrategien må ophøre, og sandheden må frem. Driften mod en dansk Hamsun-tragedie kan Østre Landsret stoppe 22. august.

Retsstatsprincipper består først sin prøve, hvis de også respekteres i meget alvorlige situationer som under krigsudøvelse. Det viste Hamsun-sagen også.

Kilder:

Forsvarets Auditørkorps 2011. *Afslutning af auditørundersøgelse – henvendelse til Forsvarsministeriet fra TV2 med oplysninger om et muligt dansk vidne til mishandling af tilbageholdt iraker begået af irakiske sikkerhedsstyrker i november 2004*. Notat af 28. feb. 2010.

Institut for Menneskerettigheder 2015. *Væbnet konflikt. Status 2014-15*. København.

Justitsministeriet 2012. *Kommissorium for en undersøgelseskommission om den danske krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan*. København. (også benævnt Irak-kommissionen).

Sørensen, B. 2012. *Begik Højesteret Statskup?* København.

Sørensen, B. 2013. *Tavshedens Mur*. København.

Sørensen, C. 2013. *Når magten skjuler sig bag tavshed*. Information 1. feb. 2013.

United Nations. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

United Nations 2012. *General Comment No. 3 of the Committee against Torture*.